

5. Jeff Hughes, *The Manhattan Project: Big Science and the Atom Bomb*, Columbia University Press, 2002, σ. 9.
6. Margaret Macmillan, *Μια Σύντομη Ιστορία του Πολέμου*, Ψυχογιός, 2022, σ. 285.
7. Βλ. «Θέρος, Τρύγος, Πόλεμος!», *Σπουδές στο Γαλανόμαυρο Τόμος Β'*, Antifa Scripta, 2020, σ. 268.
8. Margaret Macmillan, ό.π., σ. 147.
9. Ξενοφών Ζολώτας, «Προβλήματα Εργασίας και Κεφαλαίου εις Περίοδον Πολεμικών Ανωμαλιών», *Επιθεώρησης Κοινωνικής και Δημόσιας Οικονομικής*, Ιανουάριος-Μάρτιος 1940, σ. 13.
10. Περιλαμβάνεται στο E. Hobsbawm, *The Age of Empire*, ό.π., σελ.302.
11. Η Ρόζα Λούξεμπουργκ το έγραψε αυτό. Περιλαμβάνεται στο Mary Alice Waters (επιμ.), *Rosa Luxemburg Speaks*, Pathfinder Press, 1970, σ. 55.
12. Η Ρόζα Λούξεμπουργκ για παράδειγμα έβλεπε σ' αυτές τις παρελάσεις «ένα κλίμα τελετουργικού φόνου, μια ατμόσφαιρα Κίσινεβου [πογκρόμ]». Περιλαμβάνεται στο Enzo Traverso, *Δια Πυρός και Σιδήρου: Περί του ευρωπαϊκού εμφυλίου πολέμου 1914-1915*, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, 2013, σ. 220.
13. Wolfgang Schivelbusch, *Three New Deals: Reflections on Roosevelt's America, Mussolini's Italy and Hitler's Germany, 1933-1939*, Picador, 2007, σ. 79.
14. Μιχάλης Ψαλιδόπουλος, *Οικονομική Σκέψη και Πολιτικές στο Μεσοπόλεμο και στη Μεταπολεμική Περίοδο*, Σημειώσεις στην e-class του ΕΚΠΑ, χ.χ. Το βρίσκετε με ένα γουγκλάρισμα.
15. Αρχηγείον Στρατού, *Η προς Πόλεμον Προπαρασκευή του Ελληνικού Στρατού (1923-1940)*, Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, 1969, ανατύπωση 1983. Περιλαμβάνεται στο «Η ιδανική εικόνα του ένοπλου έθνους», *Σπουδές στο Γαλανόμαυρο Τόμος Α': Ο ελληνικός φασισμός στον Μεσοπόλεμο*, Antifa Scripta, 2013, σ. 193.
16. Περιλαμβάνεται όπως και πολλά άλλα στοιχεία για το καθεστώς Ρούζβελτ στο Wolfgang Schivelbusch, ό.π., σ. 41.
17. Ό.π., σ. 19.
18. Ό.π., σ. 20, 27.
19. Ό.π., σ. 93.
20. K. H. Roth & Götz Aly, *Die Restlose Erfassung*, Fischer Taschenbuch, Α' εκδ. 1984. Υπό έκδοση στα ελληνικά από τις εκδόσεις Antifa Scripta: *Η Ασταμάτητη Καταγραφή: Καταμέτρηση, Ταυτοποίηση και Έλεγχος στο Τρίτο Ράιχ*. Στην Αμερική την ίδια περίοδο ο ρόλος των τεχνοκρατών αναβαθμίστηκε τόσο που ο «τεχνοκρατισμός» συζητιόταν στα σοβαρά ως «πολιτικό σύστημα», βλ. William Akin, *Technocracy and the American Dream: The Technocrat Movement 1900-1941*, University of California Press, 1977.
21. Βλ. «Το Κοινό Καλό: Ένα Επιχείρημα με Μακρόχρονη Ιστορία», *Antifa #73*, 12/2020.
22. Margaret MacMillan, ό.π., σ. 58.
23. Βλ. Amy Bentley, *Eating for Victory: Food Rationing and the Politics of Domesticity*, University of Illinois Press, 1998. Βλ. επίσης «Εφόσον ο Γιατρός είναι Πεισμένος Φασίστας», *Antifa #74*, 03/2021 και «Οι περιπέτειες του Μίστερ Νόστιμου!», 151 #24, Άνοιξη 2022.
24. Amy Bentley, ό.π., σ. 31.
25. Βλ. «Το Κράτος που όλοι Αγαπήσαμε», *Antifa #50*, 02/2016.
26. «ΕΟΝ: Καταναγκασμός και ταξική πάλη στην κατεχόμενη φασιστική οργάνωση του Μεσοπολέμου, μέρος Α'», *Σπουδές στο Γαλανόμαυρο, Τόμος Α'*, ό.π., σ. 157.
27. Αρχηγείον Στρατού, ό.π.
28. Νόμος 861/1937, *Εφημερίς της Κυβερνήσεως*, Αριθμός Φύλλου 370, 22/09/1937.
29. Ι. Μεταξάς, *Λόγοι και Σκέψεις 1936-1941, Τόμος Δεύτερος 1939-1941*, Γκοβόστη, σ. 438 και 316.
30. Μπέν Άπειρο, *100 Ήλιοι: μιλιταρισμός, πυρηνικά όπλα και διακρατικοί ανταγωνισμοί με οδηγό το παράδειγμα της αντιπυρηνικής άμυνας*, 06/2008.
31. Για τον πόλεμο του Βιετνάμ και τις αλλαγές που έφερε στον τρόπο που διεξάγεται ο πόλεμος βλέπε και «Η μηχανή της καταστροφής», *Antifa #30*, 04/2012.

ΜΕΡΟΣ Γ':

ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΠΟΛΕΜΟ! ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΤΡΙΑΝΤΑ ΧΡΟΝΩΝ (1991-2022)

Ξεκινήσαμε αυτά εδώ τα κείμενα υποστηρίζοντας πως τριάντα χρόνια τώρα, μαίνεται ένας νέος παγκόσμιος πόλεμος με θέρετρα τα κράτη που βρίσκονται πάνω σε μια ευρεία ζώνη του πλανήτη γύρω από την Ρωσία και την Κίνα. Συνεχίσαμε κάνοντας μια αναδρομή σε προηγούμενους πολέμους πλανητικής κλίμακας. Και είδαμε από κοντά πώς τα έθνη-κράτη έχουν εκατονταετή εμπειρία στο να προετοιμάζουν την συμμετοχή τους σε τέτοιους πολέμους.

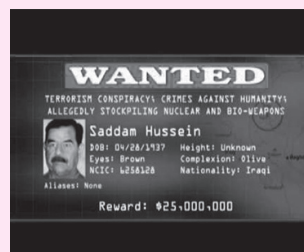
Εκατό και βάλε χρόνια εμπειρίας, δηλαδή, στο να οικοδομούν αφηγήσεις ικανές να εξασφαλίσουν ότι κοινωνίες ολόκληρες θα συνδράμουν στην κρατική πολεμική προσπάθεια. Στο να διαμορφώνουν οικονομίες κατάλληλες για καιρούς πολεμικών συγκρούσεων, οικονομίες εντός των οποίων τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο τον έχει το κράτος, πολεμικές οικονομίες. Στο να επιβάλλουν την απαραίτητη πειθαρχία προκειμένου τόσο οι πολεμικές αφηγήσεις όσο κι οι πολεμικές οικονομίες να είναι πέραν κάθε αμφισβήτησης και να γίνονται με το ζόρι αποδεκτές σε καθολικό βαθμό.

Καταλήξαμε, λέγοντας πως κατά την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, μπορεί οι κοινωνίες να κλήθηκαν ξανά να υποστηρίξουν τις κρατικές πολεμικές προσπάθειες, αλλά παράλληλα προωθήθηκε η ιδέα ότι ο πόλεμος που απαιτεί την καταναγκαστική συστράτευση κάθε κοινωνικής δύναμης ανήκει στο παρελθόν και τα «χρυσά χρόνια» έχουν φτάσει και δεν πρόκειται να τελειώσουν ποτέ.

Το ακριβώς αντίθετο θα υποστηρίξουμε τώρα. Οι καιροί αυτοί κάθε άλλο παρά περασμένοι είναι. Γιατί ο διακρατικός ανταγωνισμός που εδώ και τριάντα χρόνια μαίνεται με τον τρόπο που ήδη περιγράψαμε, έχει φέρει τα έθνη-κράτη ακριβώς στην ίδια θέση με αυτήν στην οποία βρίσκονταν λίγο πριν το ξέσπασμα του τελευταίου επίσημου μεγάλου πολέμου. Το λένε και οι εκπρόσωποι των αφεντικών, άλλωστε: «είναι αρκετά όσα, ήδη σήμερα, παραπέμπουν στην Ευρώπη του Μεσοπολέμου»¹. Κι έτσι τα κράτη φτιάχνουν ξανά νέες πολεμικές αφηγήσεις κομμένες και ραμμένες στα μέτρα των σύγχρονων καιρών. Αναδιοργανώνουν την οικονομία τους και επινοούν νέες μεθόδους επιβολής της πειθαρχίας. Τελικά, ετοιμάζονται να απαιτήσουν και πάλι την συστράτευση του συνόλου της κοινωνίας, προκειμένου να ριχτούν στην μάχη.

Δημιουργώντας Πολεμικές Αφηγήσεις για τον Σύγχρονο Κόσμο

1. Η Δεκαετία του '90 και ο «Ανθρωπισμός»

Τρελός Σαντάμ, φαί στους πεινασμένους, αιμοδιψής Μιλόσεβιτς. Αυτοί δηλώνονταν δημιουργία ως στόχοι την δεκαετία του '90, ενώ στην πραγματικότητα ξεκινούσε ο νέος παγκόσμιος πόλεμος.

Ο νέος παγκόσμιος πόλεμος, λοιπόν, ξεκίνησε από τις αρχές του 1990 και την πρώτη αμερικανική εισβολή στο Ιράκ. Και έκτοτε κλιμακώνεται. Ολοένα και περισσότερα κράτη ρίχνονται στο καμίνι της παγκόσμιας σύγκρουσης, καθένα για τα δικά του συμφέροντα, και ολοένα και περισσότερες περιοχές του πλανήτη αρπάζουν φωτιά. Όλες τους βρίσκονται πάντα σε άμεση γεωγραφική σχέση με την κομβική για τον ανταγωνισμό των μεγάλων δυνάμεων ζώνη κάτω απ' την Ευρασία. Καθώς, λοιπόν, ο παγκόσμιος διακρατικός ανταγωνισμός κλιμακώνεται, τα κράτη έχουν, για μια ακόμη φορά στην παγκόσμια ιστορία, ανάγκη από αφηγήσεις. Αφηγήσεις ικανές για αρχή να εξοικειώσουν τους υπηκόους τους με την ιδέα ότι ο πόλεμος δεν είναι κάτι που ανήκει στο παρελθόν και στην συνέχεια ικανές να τους πείσουν να στερηθούν και, αν χρειαστεί, να σκοτώσουν ή να πεθάνουν, ήσυχα και χαμογελαστά. Και παράγονται τέτοιες αφηγήσεις, με το κιλό, τριάντα χρόνια τώρα. Γεννήθηκαν μαζί με το εναρκτήριο λάκτισμα της νέας παγκόσμιας σύγκρουσης που ήταν ο Πρώτος Πόλεμος του Κόλπου, κορυφώθηκαν τον «καιρό της πανδημίας» και, αρχής γενομένης από την σύρραξη στην Ουκρανία, γίνονται πιο σαφείς και πιο ξεκάθαρες.

Αλλά ας μην προτρέχουμε. Πίσω στα '90s. Τα δυτικά κράτη είχαν προσπαθήσει τις περασμένες δεκαετίες να πείσουν τις κοινωνίες τους ότι οι εποχές των μεγάλων πολέμων παρήλθαν ανεπιστρεπτή. Την ίδια στιγμή, ακριβώς τα δυτικά κράτη ετοιμάζονταν να ξεκινήσουν τον επόμενο μεγάλο πόλεμο. Και προκειμένου να το κάνουν εφηύραν την έννοια του «ανθρωπισμού». Για να το θέσουμε με περισσότερα λόγια: ο «ανθρωπισμός», ήταν η αφήγηση που επιλέχθηκε προκειμένου ο νέος παγκόσμιος πόλεμος να ξεκινήσει κανονικά και με τα όλα του και την ίδια στιγμή τα έθνη-κράτη που συμμετείχαν σε αυτόν να μπορούν να προσποιούνται ότι μόνο αυτό δεν συμβαίνει. Αυτά ακριβώς τα έθνη-κράτη υποκρίνονταν επί μία δεκαετία ότι κυνηγούν μωρλούς δικτάτορες ή ότι τρέχουν να ταΐσουν τους πεινασμένους και να παρηγορήσουν τους κατατρεγμένους, ενώ στην πραγματικότητα είχαν ριχτεί για τα καλά στη μάχη που λάμβανε χώρα ακριβώς στην εύφλεκτη γειτονιά του πλανήτη για την οποία έχουμε ήδη κάνει λόγο μπόλικες φορές.

Σκεφτείτε πάλι ορισμένα επεισόδια από την δεκαετία του '90: το Ιράκ βυθίστηκε στο χάος και παραμένει διαλυμένη χώρα μέχρι σήμερα, επειδή, σύμφωνα με τον τότε πρόεδρο των ΗΠΑ Τζωρτζ Μπους, «ο Σαντάμ Χουσεΐν βίασε, λεηλάτησε και καταλήστευσε συστηματικά ένα μικροσκοπικό κράτος»² κι αλίμονο αν ο δυτικός κόσμος επέτρεπε τέτοιες τσογλανιές. Δύο χρόνια αργότερα, η Σομαλία έφαγε εισβολή από ένα σωρό κράτη τα οποία απ' ό,τι έλεγαν είχαν «έναν και μόνο σκοπό, να ταΐσουν τους πεινασμένους»,³ διότι ως γνωστόν αν μείνει κάνα στομαχάκι άδειο στην άλλη άκρη του κόσμου δεν κοιμόμαστε ήσυχοι. Το 1999 στην Σερβία και στο Κόσοβο έβρεχε μπόμπες, αφού αν το ΝΑΤΟ δεν είχε προβεί σε αυτήν την κίνηση τότε ο τρελός ο Μιλόσεβιτς «θα αναγώριζε την ολιγωρία μας ως άδεια να σκοτώσει».⁴

Φυσικά, μην τυχόν σας μπερδέψει που παρακολουθούμε εδώ τα λόγια των Αμερικανών προέδρων. Κάθε έθνος-κράτος που σέβεται τον εαυτό του χρησιμοποιούσε την αφήγηση του ανθρωπισμού, προκειμένου να χωθεί στην παγκόσμια σύγκρουση με βάση τα δικά του συμφέροντα.⁵ Το δικό μας, για παράδειγμα, πολύ χάρηκε που μπόρεσε να προσφέρει την βάση της Σούδας και κάτι εκατοντάδες στρατιώτες στον Πρώτο Πόλεμο του Κόλπου γιατί όπως ανακοίνωνε δια στόματος Κωνσταντίνου Μητσότση «πάντα ήμασταν ξεκάθαρα αντίθετοι με την επιθετικότητα γιατί η ξένη κατοχή καταστρέφει ολοκληρωτικά την ελευθερία».⁶

Αξίζει να σημειώσουμε ακόμα, ότι την στιγμή που ο διακρατικός ανταγωνισμός οξυνόταν εκ νέου και τα κράτη το συγκάλυπταν επιμελώς πίσω από τις ανθρωπιστικές αφηγήσεις, η αριστερά έβαλε κι αυτή το χεράκι της προκειμένου να καταστήσει να συσκοτιστεί ακόμη περισσότερο. Αναφερόμαστε φυσικά στις θεω-

ρίες περί παγκοσμιοποίησης και στο κίνημα εναντίον τους, σύμφωνα με τις οποίες τα έθνη-κράτη δεν υπήρχαν πια, είχαν αντικατασταθεί από υπερεθνικά διευθυντήρια με παράξενα αρκτικόλεξα για όνομα κι απέναντι σε αυτούς τους εχθρούς ήταν που έπρεπε να αντισταθούμε. Οπότε την ώρα ακριβώς που ο νέος παγκόσμιος πόλεμος ξεκινούσε και τα έθνη-κράτη αναδύονταν στο προσκήνιο, οι αριστεροί διοργάνωναν «μεγαλειώδεις διαδηλώσεις» και μας καλούσαν να ντυθούμε ντομάτες και να παρακαλέσουμε για λίγο ακόμα κράτος. Τρομερή σύμπτωση, δεν νομίζετε;⁷

Όπως και να 'χει, ο «ανθρωπισμός» έκανε την δουλειά του επί μία δεκαετία. Η παγκόσμια διακρατική σύγκρουση ξεκίνησε, οι υπήκοοι των δυτικών κρατών άρχιαν κι αυτοί να εξοικειώνονται με την ιδέα ότι ο πόλεμος δεν είναι κάτι που ανήκει στο παρελθόν και η όλη διαδικασία συγκαλύφθηκε αριστοτεχνικά πίσω από τον Σαντάμ, τον Μιλόσεβιτς και τα πεινασμένα παιδάκια.

2. Η «Μάχη κατά της τρομοκρατίας» και η νέα χιλιετία

Πόλεμος κατά της τρομοκρατίας: δηλαδή όξυνση του διακρατικού ανταγωνισμού στο εξωτερικό, υποτίμηση, ρουφιανιά και μπάτσος στο εσωτερικό.

Αλλά ο διακρατικός ανταγωνισμός κλιμακωνόταν και αποκτούσε τέτοια έκταση και ένταση που ολοένα και περισσότερο οι δυτικές κοινωνίες έπρεπε να βάλουν για τα καλά στο λεξιλόγιο τους τον «πόλεμο», όχι ως σκόρπιες επιχειρήσεις, αλλά ως διαρκή πραγματικότητα. Έπρεπε επίσης να προετοιμαστούν για θυσίες. Οπότε, με την αυγή της νέας χιλιετίας, μια καινούρια αφήγηση ήρθε να αναζωογονήσει την πολεμική προετοιμασία των εθνών-κρατών ανά τον κόσμο. Ήταν η «τρομοκρατία» και η μάχη εναντίον της. Αυτή θα συνόδευε την νέα φάση της παγκόσμιας σύγκρουσης και ήρθε στο προσκήνιο με πάταγο (κυριολεκτικά) την ημέρα της πτώσης των Δίδυμων Πύργων, την 11η Σεπτεμβρίου του 2001.

Και πράγματι, η «μάχη κατά της τρομοκρατίας» έπαιξε κι αυτή τον ρόλο της θαυμάσια. Από την μία, τα δυτικά κράτη μπορούσαν πλέον να δηλώνουν ανοιχτά ότι εμπλέκονται σε κάποιου είδους πόλεμο κι αυτός ο πόλεμος δεν επρόκειτο να τελειώσει σύντομα, οπότε οι υπήκοοι θα έπρεπε να δείξουν κατανόηση και να δώσουν την συγκατάθεσή τους, γιατί όχι να χειροκροτήσουν κιόλας. Στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, τέτοια πράγματα λέγονταν ως εξής: «αυτή η σταυροφορία, αυτός ο πόλεμος κατά της τρομοκρατίας, θα πάρει αρκετό χρόνο. Και ο αμερικανικός λαός θα πρέπει να κάνει υπομονή».⁸ Την ίδια στιγμή, το ίδιο το κατασκευάσμα της τρομοκρατίας, που παρουσιάστηκε ως ένα χαλαρό δίκτυο οργανώσεων και παλαβών με

μούσια που μπορούσε να κρύβεται σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου, ήταν ο ιδανικός εχθρός προκειμένου να γίνουν στρατιωτικές επεμβάσεις κυριολεκτικά οπουδήποτε επιθυμούσαν οι «πολέμιοι του ανορθολογισμού». Και φυσικά, αυτοί δεν επιθυμούσαν να επέμβουν πουθενά αλλού παρά στην πλατιά ζώνη κάτω από την Ρωσία και την Κίνα, εκεί ακριβώς που μαίνεται ο νέος παγκόσμιος πόλεμος τριάντα χρόνια τώρα. Για την πραγματική φύση ακριβώς αυτού του παγκοσμίου πολέμου, ωστόσο, μπορούσαν να εξακολουθούν να σιωπούν. Και παράλληλα η διάλυση του Ιράκ συνεχιζόταν απρόσκοπτα, το Αφγανιστάν παραδιδόταν και αυτό στις φλόγες παρασύροντας πότε-πότε το Πακιστάν και πάει λέγοντας.

Από την άλλη, με όχημα την αφήγηση περί «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» τα δυτικά κράτη μπορούσαν να αναδιοργανώνουν το εσωτερικό τους. Μπορούσαν να ζητούν από τους πολίτες τους όχι απλά να κοιτάνε την πολεμική προσπάθεια χαμογελώντας, αλλά να συμμετέχουν κάνοντας, μικρές για αρχή, θυσίες. Για παράδειγμα, μετά την 11η Σεπτεμβρίου, το ενδεχόμενο μιας νέας απροειδοποίητης τρομοκρατικής επίθεσης στην καρδιά οποιασδήποτε δυτικής μητρόπολης,⁹ άνοιξε τον δρόμο προκειμένου τα χακί να βγουν ξανά στους δρόμους κι οι πάντες να εξοικειωθούν με την όψη τους, προκειμένου να διευρυνθούν σε τεράστιο βαθμό οι λειτουργίες των αστυνομικών μηχανισμών, προκειμένου να υποτιμηθούν μέχρι εσχάτων οι μετανάστες εργάτες. Στην περίπτωση της Αμερικής, για παράδειγμα, «δεν ήταν μόνο ότι οι ένοπλες δυνάμεις εισέβαλλαν στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ, αλλά ότι το ένοπλο προσωπικό στο εσωτερικό των Ηνωμένων Πολιτειών ανασυντάχθηκε και απέκτησε νέα, μεγαλύτερη ισχύ. Ανά ολόκληρη την χώρα, τα αεροδρόμια, τα τούνελ, οι σταθμοί λεωφορείων, τα Αμερικανικά μνημεία, όλα είχαν μόνιμους φρουρούς».¹⁰ Κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο, μπάτσοι και στρατός πλυμμήρισαν τους δρόμους και των υπόλοιπων κρατών που «μάχονταν τον ανορθολογισμό». Αυτή η μάχη απαιτούσε, δηλαδή, μικρές θυσίες: λίγους περισσότερους ελέγχους, λίγο μεγαλύτερη δυσκολία στην ελεύθερη μετακίνηση, λίγο διαρκέστερη επιτήρηση, λίγο πιο χακί καθημερινότητα.

3. Το Ξέσπασμα της Καπιταλιστικής Κρίσης, τα «Λαμόγια» και οι «Κακοί Ξένοι»

Τα αφεντικά ελεγαν ταυτόχρονα «κρίση-χρέους», «λαμόγια», «ΔΝΤ» και «γεωπολιτική». Δηλαδή οι υπαίτιοι βρίσκονταν όλοι εκτός του έθνους και η στρατηγική για την νέα εποχή θα ξεδιπλωνόταν σε μεγάλο βαθμό και εκτός των συνόρων.

Οπότε η παγκόσμια σύγκρουση οξυνόταν και η συμμετοχή των επιμέρους κοινωνιών σε αυτήν κλιμακωνόταν παράλληλα με τις απαιτήσεις για στερήσεις να πληθαίνουν. Ήταν αυτή ακριβώς η διαδικασία που απ' το ξέσπασμα της παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης, στα τέλη της δεκαετίας του 2000, και έπειτα, πήρε νέα τροπή με την εξής έννοια: μπορεί η φύση της κρίσης να ήταν πράγματι παγκόσμια, αλλά το κάθε έθνος-κράτος έκανε τους δικούς του λογαριασμούς απέναντί της.¹¹ Και κατά βάση οι λογαριασμοί είχαν τις εξής δύο όψεις: από την μία το κάθε έθνος-κράτος προέβη σε αυτό που οι οικονομολόγοι ονομάζουν «εσωτερική υποτίμηση» κι εμείς το ονομάζουμε κλωτσιές στα μούτρα της εργατικής τάξης προκειμένου να ενισχύσουν την διεθνή

τους θέση τ' αφεντικά. Από την άλλη, το κάθε έθνος-κράτος, χρησιμοποιώντας μάλιστα ως εργαλείο την «εσωτερική υποτίμηση», δηλαδή τα κλωτσιές, προσπάθησε να συμμετέχει στην παγκόσμια σύγκρουση προκειμένου να εξαγάγει την κρίση του στα μούτρα των διπλανών με τρόπους διόλου ειρηνικούς. Κι έτσι αυτό που ονομάζεται «εμπορικός πόλεμος» φούντωνε καθώς διακρατικές συμφωνίες κατέληγαν σε αδιέξοδα και μετατρέπονταν σε εκβιασμούς και παραδοσιακές συμμαχίες εμφορούνταν από ολοένα και μεγαλύτερη καχυποψία. Την ίδια στιγμή, φούντωνε εξίσου κι αυτό που αν μη τι άλλο άλλο ονομάζεται «κανονικός πόλεμος», καθώς ένα σωρό νέα κράτη παραδιδόταν στις φλόγες, όπως η Λιβύη, η Υεμένη και η Συρία που ήρθαν να προστεθούν στην λίστα πλάι στο Ιράκ και το Αφγανιστάν για τα οποία άλλωστε τίποτα δεν είχε τελειώσει.

Φυσικά, νέες αφηγήσεις αναδύθηκαν για να συνοδεύσουν αυτή την καινούρια φάση του παγκοσμίου πολέμου. Όλο και περισσότερο, οι αφηγήσεις αυτές ήταν εθνικές, όπως κι η αντιμετώπιση της κρίσης, κι όχι κοινό κτήμα κάποιου τάχα ενωμένου συνασπισμού κρατών, όπως η Δύση ή η Ευρωπαϊκή Ένωση. Όλο και περισσότερο, οι θυσίες στις οποίες κατέληγαν αυτές οι αφηγήσεις γίνονταν με σκληρό τρόπο αισθητές σε επίπεδο καθημερινότητας. Τελικά, όλο και περισσότερο, οι αφηγήσεις είχαν στο επίκεντρό τους την προετοιμασία για συμμετοχή στον πόλεμο, δίχως πολλές-πολλές προφάσεις.

Στην δική μας μεριά του κόσμου, τα ντόπια αφεντικά φρόντισαν να παράξουν τόνους απ' αυτές τις εθνικές αφηγήσεις. Η παγκόσμια καπιταλιστική κρίση ονομάστηκε «κρίση χρέους» κι οι φταίτες για όσα δεινά λάμβαναν χώρα στην «καπμένη Ελλάδα» ήταν από την μία τα «λαμόγια» κι από την άλλη οι ξένοι κι οι μηχανισμοί τους, πάντως σίγουρα βρίσκονταν έξω από το έθνος. Από τον Τσοχατζόπουλο ως την τρούικα και την Άνγκελα Μέρκελ, η φτωχή μας χώρα ξεζουμιζόταν από εξωτερικές δυνάμεις παρά τις ηρωικές προσπάθειες των πολιτικών ηγετών της και της εγχώριας αριστεράς. Αυτή ήταν η αφήγηση προκειμένου να φάμε στη μάπα όλα όσα ακολούθησαν την ανακοίνωση της Ελλάδας ότι προσφεύγει στους διεθνείς μηχανισμούς στήριξης. Οι μισθοί κόπηκαν στη μέση, το κόστος ζωής αυξήθηκε με χίλιους-δύο τρόπους, η αγορά εργασίας προσέγγισε όσο περισσότερο ήταν δυνατόν την Κόλαση του Δάντη και για καμία απ' όλες αυτές τις στερήσεις και τις θυσίες δεν έπρεπε να κατηγορήσουμε τα ελληνικά αφεντικά και το ελληνικό κράτος. Όχι, αποτελούσαν όλες αποτέλεσμα της ανεύθυνης στάσης των «λαμογιών» με τα σκοτεινά συμφέροντα και της ανάληπτης στάσης των εταίρων και έπρεπε να τις υπομείνουμε αδιαμαρτύρητα καθώς οι αρμόδιοι έκαναν τα πάντα για να ανακτήσουμε την εθνική μας αξιοπρέπεια.

Εν τω μεταξύ οι αρμόδιοι έκαναν ακριβώς αυτό που περιγράψαμε αρχικά. Χρησιμοποιούσαν την εσωτερική υποτίμηση, δηλαδή τις κλωτσιές στην μούρη της εργατικής τάξης, προκειμένου να ενισχύσουν όσο μπορούσαν την διεθνή τους θέση και άρα να προσπαθήσουν να εξαγουν κάποια από τα προβλήματά τους στους ανταγωνιστές τους. Αλλά, ταυτόχρονα, δεν έμεναν μόνο στο να μας κάνουν τον βίο αβίωτο. Απ' την πρώτη στιγμή που ξέσπασε η κρίση, το ελληνικό κράτος διαμήνυε σε όλους τους τόνους ότι η στρατηγική του για την δύσκολη αυτή εποχή, θα περιλάμβανε ακόμη περισσότερες περιπέτειες εκτός των συνόρων. Ότι θα ριχνόταν με τα μπουνιά στην παγκόσμια διακρατική σύγκρουση που ήδη έχουμε περιγράψει και θα προσπαθούσε να αποκομίσει τα μέγιστα από αυτήν.

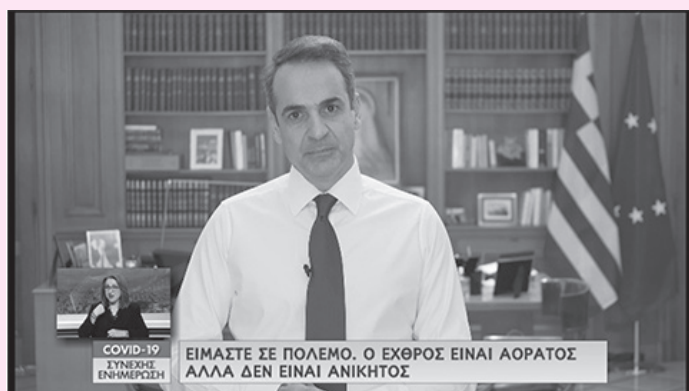
Κι έτσι πλάι στον «ανυποχώρητο αγώνα ενάντια στα μνημόνια και τους δανειστές» ξεπήδησε στον δημόσιο λόγο η έννοια της γεωπολιτικής. Ευθύς εξαρχής, τα δύο ήταν συνδεδεμένα. Τόσο συνδεδεμένα, που ο τότε πρωθυ-

πουργός της χώρας, Γιώργος Παπανδρέου, την στιγμή που έπρεπε να ανακοινώσει κάτι ανάλογο του «δυστυχώς επωχεύσαμεν» επέλεξε να το κάνει από το Καστελόριζο, τον μετέπειτα ακρογωνιαίο λίθο της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής στην Ανατολική Μεσόγειο. Τόσο συνδεδεμένα που έκτοτε το καθημερινό μας λεξιλόγιο εμπλουτίστηκε με το ζόρι με πολεμικές έννοιες όπως η ΑΟΖ, η υφαλοκρηπίδα, οι υπερπτήσεις και ένα σωρό άλλες μαλακίες που το ελληνικό κράτος χρησιμοποιούσε στον ανταγωνισμό του με κάθε πιθανό εχθρό. Τόσο συνδεδεμένα που από την Συρία μέχρι την Υεμένη το ελληνικό κράτος υπήρξε ένας από τους πιο πρόθυμους συμμετέχοντες.¹²

Το νόημα είναι απλό: χώρα από το να υποτιμά την δική του εργατική τάξη με πρωτοφανή ταχύτητα, το ελληνικό κράτος επιτάχυνε παράλληλα και την εμπλοκή του στην παγκόσμια σύγκρουση. Αυτή ήταν η διπλή του στρατηγική απέναντι στην παγκόσμια καπιταλιστική κρίση. Και προκειμένου να έρθει εις πέρας αυτή η διπλή του στρατηγική, τεράστιες στερήσεις επιβλήθηκαν σε όλους εμάς επί δέκα και βάλε έτη. Καθώς η βιαιότητα του σχεδίου αυτού ξεδιπλωνόταν, η αφήγηση με την οποία το ελληνικό κράτος μάς τάισε με το ζόρι για να κάτσουμε ήσυχα και να φάμε την βιαιότητα στη μάπα δίχως κих, ήταν όπως την περιγράψαμε παραπάνω: η αναπάντεχη οικονομική κρίση κι οι ανεξήγητες συνέπειές της έχουν χτυπήσει την Ελλάδα για τα καλά και κανείς δεν είναι πραγματικά διατεθειμένος να την βοηθήσει, αντιθέτως υπάρχουν κάτι λαμόγια που της πίνουν το αίμα και κάτι κακοί ξένοι που την επιβουλεύονται και προσπαθούν να επωφεληθούν απ' την δυσχερή οικονομική της κατάσταση. Άρα για να σταθεί στα πόδια της ξανά η Ελλάδα, πρέπει όλοι να κάνουμε θυσίες: να βλέπουμε τους μισθούς μας και τις ζωές μας να κατακυλάνε και να το βουλώνουμε, εκτός απ' τις στιγμές που αντικρίζουμε F-16, οπότε και θα πρέπει να χειροκροτάμε. Η υπομονή μας κι η πίστη μας στην ισχύ του ελληνικού κράτους θα μας βγάλουν από την δύσκολη θέση.

Παράλληλα, η ίδια ακριβώς διαδικασία λάμβανε χώρα σε όλα ανεξαιρέτως τα έθνη-κράτη, όχι μονάχα στο ελληνικό. Οι αιτιολογίες κι οι προφάσεις μπορεί να διέφεραν. Αλλά τα σημαντικά ήταν ίδια: η εργατική τάξη έτρωγε κλωτσιές και τα αφεντικά γυάλιζαν τα κανόνια τους.

4. Η «Πανδημία» δηλαδή η Κορύφωση των Πολεμικών Αφηγήσεων

Η λέξη που επιλέχθηκε προκειμένου να περιγραφεί το πείραμα «πανδημία» ήταν ο πόλεμος. Καθόλου τυχαίο, κατά την γνώμη μας.

Τα τελευταία δύο χρόνια, αυτή η διαδικασία ήταν που κορυφώθηκε. Τα κράτη χρησιμοποίησαν τον «ιό» προκειμένου να οξύνουν τον πόλεμο με τους ανταγωνιστές τους και να επιταχύνουν την «εσωτερική υποτίμηση». Σκεφτείτε το: από τότε που ξεκίνησε ο «πόλεμος με τον αόρατο εχθρό»,¹³ έκλεισαν σύνορα, απαγορεύτηκαν εμπορεύματα και εφαρμόστηκαν ένα σωρό μέτρα. Το κάθε κράτος

φρόντιζε ώστε να επωφελείται το ίδιο από το κλείσιμο των συνόρων του, από την απαγόρευση εμπορευμάτων των αντιπάλων, από την εφαρμογή μέτρων που θα ενίσχυαν την θέση του και θα δυσκόλευαν τους εχθρούς του. Κι έτσι ο ιός αποτέλεσε την αφήγηση με την οποία τα κράτη ρίχτηκαν σε αυτή τη νέα φάση του πολέμου και όλα τα μέτρα που τον συνόδευσαν δεν ήταν παρά όπλα στον οικονομικό πόλεμο που επί δύο χρόνια διεξήγαγαν λυσσαλέα αναμεταξύ τους.

Φυσικά, ο «πόλεμος με τον αόρατο εχθρό» ως αφήγηση είχε κι εσωτερικές λειτουργίες που οι προκάτοχοι του, ο «ανθρωπισμός», η «τρομοκρατία», οι «κακοί ξένοι», ούτε να φανταστούν δεν θα μπορούσαν. Οι κοινωνίες μας άλλαξαν ριζικά: εκπαιδεύθηκαν να καταπίνουν αμάσητη όποια μπαρούφα ξεφουρνίσουν οι εκάστοτε ειδικοί και έπειτα να επιδεικνύουν όση πειθαρχία τους ζητηθεί. Έμαθαν να κλείνονται σπίτι αδιαμαρτύρητα, να επικοινωνούν μονάχα μέσω καλωδίων και να θεωρούν τους μπάτσους που περιφρουρούν τον εγκλεισμό «αναγκαία συνθήκη για το κοινό καλό». Διδάχθηκαν ότι το κράτος μπορεί να αποφασίζει ποιες περιοχές της οικονομικής ζωής επιτρέπεται να λειτουργούν, ποιες όχι και με τι όρους. Τελικά παρέδωσαν κάθε δυνατότητα αυτόνομης σκέψης και ετοιμάστηκαν να υπομείνουν θυσίες και στερήσεις.

Η αφήγηση περί «πανδημίας» τα εξασφάλισε όλα τα παραπάνω. Εξασφάλισε ότι τα κράτη θα εντείνουν την παγκόσμια σύγκρουσή τους με καύσιμο τα τομάρια μας και ότι εμείς θα έχουμε λόγους να κλειστούμε σπίτι, να το βουλώσουμε, να απολυθούμε δίχως άchna, να διακόψουμε τις κοινωνικές μας σχέσεις. Λόγους να στερηθούμε. Τελικά η αφήγηση περί πανδημίας ήταν η τελευταία λέξη σε μια μακρά διαδικασία κατασκευής αφηγήσεων. Η διαδικασία αυτή διαρκεί όσο κι η τελευταία πλανητική σύγκρουση. Με άλλα λόγια ξεκινά την δεκαετία του '90 και εντείνεται ασταμάτητα έκτοτε για να κορυφωθεί τα τελευταία δύο χρόνια. Καθόλη αυτήν την μακρόχρονη πορεία, τα έθνη-κράτη ρίχνονται με ολοένα και μεγαλύτερη ένταση στο καμίνι του διακρατικού ανταγωνισμού, πότε με οικονομικά μέσα, πότε με κανονικά όπλα, πότε και με τα δύο ταυτόχρονα. Και καθώς η σύγκρουσή τους οξύνεται, ζητάνε την συμμετοχή μας. Δεν ζητούν να αρπάξουμε μια ξιφολόγη και να τρέξουμε στα χαρακώματα των αντιπάλων. Ζητούν να έχουμε λόγους να στερούμαστε, να το βουλώνουμε και αν χρειαστεί ακόμα και να πεθάνουμε. Ζητούν η κοινωνία ολόκληρη να είναι προετοιμασμένη να συμμετέχει στον πόλεμο με έναν σωρό τρόπους. Κι όσο αυτός ο πόλεμος οξύνεται, τόσο φτιάχνουν νέες αφηγήσεις για να το πετύχουν.

Στην πιο πρόσφατη εκδοχή τους, μετά την πανδημία κι από τότε που ξεκίνησε η σύρραξη στην Ουκρανία, οι αφηγήσεις αυτές έχουν πάρει την πιο σαφή τους μορφή. «Ο ελεύθερος κόσμος συγκρούεται με την αυταρχική Ανατολή»,¹⁴ μας λένε. «Θα απαιτηθούν θυσίες για τον ελεύθερο κόσμο»,¹⁵ μας λένε. Κι εννοούν ότι μια ακόμα καινούρια φάση του παγκόσμιου πολέμου έχει ήδη ξεκινήσει. Ότι έχει πρωτόγνωρη ένταση κι άρα η συμμετοχή κάθε έθνους-κράτους σε αυτήν θα απαιτεί καθολική συστράτευση και εθνική συνοχή από μπετόν αρμέ. Είδαμε ότι αυτή η συστράτευση κι αυτή η συνοχή χτίζονται τριάντα χρόνια τώρα, δυστυχώς με αξιοθαύμαστα αποτελέσματα. Τελικά, αν υπήρξαν ποτέ κοινωνίες έτοιμες για πόλεμο αυτές είναι οι δικές μας. Το έχουν εξασφαλίσει αυτό οι πολεμικές αφηγήσεις των τελευταίων τριάντα ετών. Και παράλληλα τα αφεντικά μας έχουν εξασφαλίσει να μην μένουν μόνο στο επίπεδο των αφηγήσεων. Ετοιμάζουν οικονομίες κατάλληλες για καιρούς πολέμου και τρόπους πειθαρχίας για να τις συνοδεύουν. Με αυτά τα δύο θα ασχοληθούμε παρακάτω.

Οικοδομώντας Πολεμικές Οικονομίες εν Καιρώ Κρίσης

Η πολεμική προετοιμασία, λοιπόν, των εθνών-κρατών δεν εξαντλείται στο ιδεολογικό επίπεδο. Γιατί εκτός των άλλων, τα κράτη μετασχηματίζουν επί δεκαετίες την οικονομική τους λειτουργία ώστε να παίρνει μορφές ταιριαστές για καιρούς πολεμικούς, όπως ακριβώς είδαμε στην προηγούμενη ενότητα ότι έκαναν και κατά την διάρκεια του μεσοπολέμου.

Η διαδικασία έχει όνομα: είναι το χτίσιμο μιας πολεμικής οικονομίας. Τα αφεντικά και τα κράτη έχουν πείρα εκατονταετίας σ' αυτήν την διαδικασία που λαμβάνει χώρα κατεξοχήν σε εθνικό επίπεδο γιατί από τη φύση της είναι εχθρική προς κάθε άλλη κρατική οντότητα πέρα απ' αυτήν που την επιτελεί. Από το ξέσπασμα της κρίσης και μετά, η πείρα αυτή χρησιμοποιήθηκε προκειμένου η ίδια διαδικασία να συντελεστεί με πατημένο το γκάζι σ' όλα τα μήκη και τα πλάτη του κόσμου. Για τους δικούς μας σκοπούς θα εστιάσουμε στο ελληνικό κράτος.

Προτού προχωρήσουμε, όμως, ας ρίξουμε ακόμη μια ματιά σε εκείνον τον παλιό νόμο του 1937 που περιέγραφε πώς πρέπει να είναι μια πολεμική οικονομία. Θα μας φανεί εδώ εκ νέου χρήσιμος:

«Ρυθμίζεται εν επιστρατεύσει η οικονομική ζωή της χώρας, επιβάλλεται έλεγχος επί των πάσης φύσεως εισαγωγών και εξαγωγών, ρυθμίζεται αναγκαστικώς η παραγωγή, η κυκλοφορία και κατανάλωσις των πάσης φύσεως πόρων, αίρονται διατάξεις τινες των εργατικών Νόμων, επιβάλλονται διατιμήσεις επί των τιμών των προϊόντων και επί των ημερομισθίων, ως επίσης επιτάξεις και παντός είδους περιορισμοί χάριν των αναγκών του λαού και του Στρατού.»

Δώστε προσοχή, γιατί σχεδόν όλα τα βασικά συστατικά μιας πολεμικής οικονομίας βρίσκονται μέσα σε αυτές τις λίγες γραμμές. Πρώτον, ο κρατικός προστατευτισμός, δηλαδή ο σκληρός έλεγχος επί των εισαγωγών και των εξαγωγών που φυσικά έχει ως στόχο να βελτιώνει όσο είναι δυνατόν το εμπορικό ισοζύγιο, δηλαδή οι εξαγωγές να είναι όσο πιο κοντά στις εισαγωγές γίνεται. Δεύτερον, ο περιορισμός της κατανάλωσης, δηλαδή η αμειλικτη ρύθμιση του τι επιτρέπεται να καταναλωθεί, σε τι ποσότητα και τιμή, και η διαρκής προσπάθεια η κατανάλωση αυτή να τείνει όλο και περισσότερο προς το μηδέν. Εδώ υπάρχει και μια κρυφή όψη: περιορισμός της κατανάλωσης σημαίνει χρήμα που μένει συγκεντρωμένο στις τράπεζες, άρα θα μπορούσαμε και να ονομάσουμε τον περιορισμό της νομισματικής κυκλοφορίας απλά καταναγκαστικό δανεισμό στις τράπεζες, για να είμαστε ξεσηγμένοι. Τρίτον και γενικότερο, η συνολική ανάθεση της οικονομικής ζωής μιας χώρας στον κρατικό μηχανισμό. Τέρμα οι μπαρούφες περί αόρατου χεριού της αγοράς και οικονομικών νόμων, τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο στην πολεμική οικονομία τον έχει το κράτος, οπότε αν πει ότι οι τιμές ανεβαίνουν θα ανεβαίνουν, αν πει ότι οι μισθοί πέφτουν θα πέφτουν.

Με αυτά κατά νου, αναλογιστείτε την εξέλιξη της οικονομικής ζωής στην χώρα μας, ας πούμε τα τελευταία δέκα χρόνια. Υπάρχει έστω και μια από αυτές τις αλλαγές που να μην την έχουμε φάει στη μάπα; Όχι, δεν υπάρχει. Αλλά επειδή δεν είμαστε στο 1937 και τα αφεντικά μας δεν συνηθίζουν να μιλάνε πλέον τόσο ανοιχτά όσο έκαναν με εκείνον τον ξεχασμένο νόμο, θα πρέπει να εντοπίσουμε αυτές τις αλλαγές να μπαίνουν σχετικά ανεπαίσθητα στην ζωή μας κι έπειτα να εντείνονται σταδιακά μέχρι την κορύφωσή τους που συνέβη, φυσικά, τα τελευταία δύο χρόνια που «πολεμούσαμε τον αόρατο εχθρό».

Στήριξη του εμπορικού ισοζυγίου με το ζόρι; Έχουμε! Πάνε περισσότερα

από δέκα χρόνια που ο δημόσιος λόγος έχει πλυμμηρίσει από ένα σωρό καμπάνιες σχεδιασμένες να μας πιπιλάνε το μυαλό ώστε να αγοράζουμε ελληνικά προϊόντα και να καταναλώνουμε ό,τι μαλακία φτιάχνεται εντός των συνόρων μας και είναι νέκταρ και αμβροσία. Ο στόχος είναι απλός, καθώς ένας «νέος αγοραστικός πατριωτισμός έχει γεννηθεί με ανυπολόγιστες συνέπειες για τις πολυεθνικές που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας αλλά και με κέρδη για τις ελληνικές επιχειρήσεις». ¹⁶ Οπότε δώστου άρθρα για τις ευεργετικές ιδιότητες του χαρουπιού που άλλωστε όπως λένε οι Κρητικοί «μας έσωσε στον πόλεμο», ¹⁷ δώστου προπαγάνδα για να πειστούμε ότι μέχρι και το νεράτζι είναι νόστιμο αρκεί να φυτρώνει εντός συνόρων, ¹⁸ δώστου αντί για τεκίλα «μεκίλα» από φραγκόσυκο, η οποία είναι έτοιμη να κάνει διεθνή καριέρα, ¹⁹ οπότε όχι απλά δεν θα αγοράζουμε την ξενόφερτη αλλά μπορεί να καταφέρουμε να πουλήσουμε την δικιά μας και σε κανέναν άλλον καπμένο.

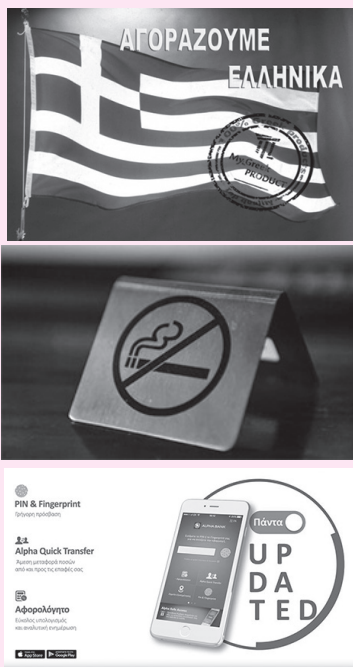
Το πράγμα δεν σταματάει φυσικά εκεί. Πάνε επίσης περισσότερα από δέκα χρόνια που έχει ξεκινήσει η περίφημη αντικαπιταλιστική εκστρατεία, δηλαδή η απαγόρευση τσιγάρου στους δημόσιους χώρους. ²⁰ Δεν είναι δύσκολο να κάνει κανείς τη σύνδεση εδώ με το εμπορικό ισοζύγιο: μαγαζί χωρίς τσιγάρο σημαίνει λιγότεροι πελάτες γιατί ένα ποσοστό των καπνιστών θα αφαιρεθεί εκ των πραγμάτων, άρα λιγότερη κατανάλωση στην βραδινή διασκέδαση, έναν κλάδο που βασίζεται κατεξοχήν στα εισαγόμενα προϊόντα. Επίσης, μια δεκαετία έχει περάσει από τότε που ξεκίνησαν να μας τα πρήζουν με ατάκες του τύπου «με το ποδήλατο πάω πιο γρήγορα [...] εξοικονομώ περί τα πέντε ευρώ την ημέρα και σθλούμαι» ²¹ ενώ το πραγματικό νόημα της ολοένα και επιτακτικότερης εγκατάλειψης του αυτοκινήτου είναι ο περιορισμός στις εισαγωγές και την κατανάλωση καυσίμων. Αυτοί και άλλοι ένα σωρό τρόποι έχουν τεθεί σε λειτουργία προκειμένου να εξαναγκαστούμε να στηρίξουμε το εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας με το ζόρι.

Περιορισμό της κατανάλωσης και καταναγκαστικό δανεισμό των χρημάτων μας στις τράπεζες έχουμε; Έχουμε κι απ' αυτά! Η ίδια η απαγόρευση του καπνίσματος που σχολιάσαμε παραπάνω, χώρια που μειώνει τις εισαγωγές, μειώνει και την συνολική κυκλοφορία χρήματος που είναι συνδεδεμένη με την νυχτερινή ζωή. Αλλά έχουν γίνει και δραστηκότερα βήματα. Πάρτε για παράδειγμα τον δικαρκή βομβαρδισμό μας με «τα πλεονεκτήματα της χρήσης πλαστικού χρήματος» που είναι «πολλά για τον πολίτη όσο και για το κοινωνικό σύνολο» ²² και τις φορολογικές ρυθμίσεις που απαιτούν ένα ποσοστό των ετήσιων δαπανών να γίνονται με ηλεκτρονικά μέσα προκειμένου να αποφευχθούν κυρώσεις. ²³ «Πλαστικό χρήμα» και «ηλεκτρονικές συναλλαγές» δεν σημαίνει τίποτα άλλο από λεφτά που κανείς δεν παίρνει ποτέ στα χέρια του και παραμένουν αναγκαστικά δανεισμένα στις τράπεζες. Οι ίδιοι οι μισθοί μας υπόκεινται με το ζόρι σε αυτήν ακριβώς την διαδικασία, αφού η καταβολή τους πρέπει να γίνεται βάσει νόμου ²⁴ σε αυτό που ονομάζεται «λογαριασμός μισθοδοσίας», δηλαδή να πηγαινει κατευθείαν από το αφεντικό στην τράπεζα και εμείς να το βλέπουμε μονάχα από το ebanking. Παρεμπιπτόντως, οι αρμόδιοι δεν διστάζουν καν να χαρακτηρίσουν το ebanking «μια τράπεζα στην τσέπη μου» ²⁵ επιβεβαιώνοντας ότι θέλουμε-δεν θέλουμε εκεί θα συγκεντρώνεται το χρήμα και καλά θα κάνουμε να το συνηθίσουμε. Τα παραδείγματα περιορισμού της κατανάλωσης είναι πολλά κι ο χώρος μας περιορισμένος. Οπότε θα αφήσουμε προς το παρόν ασχολίαστη την κοστολόγηση της πλαστικής σακούλας και την μείωση που επιβάλλει στα αλόγιστα ψώνια όπως και το πέσιμο με αστυνομικούς όρους στα Εξάρχεια και το τεράστιο πλήγμα που επέφερε στην νυχτερινή διασκέδαση.

Ε, αφού τα πάμε καλά από στήριξη του εμπορικού ισοζυγίου και αναγκαστικό δανεισμό στις τράπεζες, σιγά μην δεν είχαμε τελικά και το βασικότερο συστατικό της πολεμικής οικονομίας, την συνολική υπαγωγή της οικονομικής ζωής στις

κρατικές προσαγές. Από το ξέσπασμα της κρίσης και μετά, η υπαγωγή αυτή είχε ίσως τα πιο αισθητά αποτελέσματα στην ζωή μας: οι μισθοί κόπηκαν στο μισό ξανά και ξανά με κρατικά διατάγματα μέχρι που κατέληξαν να μην φτάνουν ούτε για τα βασικά, ενώ τα αφεντικά μας απελευθερώθηκαν σταδιακά από κάθε τυπικό φραγμό και τους δόθηκε κρατική άδεια να μας λιώνουν στη δουλειά κανονικά και με τον νόμο. Παράλληλα, το κράτος έπαιρνε στα χέρια του τα λεφτά που βρίσκονταν αναγκαστικά δανεισμένα στις τράπεζες πουλώντας τους κρατικά ομόλογα και τα χρησιμοποιούσε προκειμένου να επιδοτήσει απευθείας τα ντόπια αφεντικά, εφόσον έκρινε ότι το αξίζουν: η ελληνική οικοδομή κι η ελληνική βιομηχανία τσιμέντου και χάλυβα επικορηγήθηκαν μέσω έργων οδοποιίας και προγραμμάτων τύπου «εξοικονομώ», η ελληνική φαρμακοβιομηχανία στηρίχθηκε εξίσου, η ελληνική ναυσιπλοΐα έλαβε το καπιτίς μέσω κοινωνικού τουρισμού και ούτω καθεξής. Μην ξεχάσουμε φυσικά ότι ένα ακόμα που έκανε το ελληνικό κράτος με τα χρήματα αυτά ήταν να αγοράζει ασύστολα κάθε είδους πολεμικό εξοπλισμό.

νόρων και τέτοια πρόσθετη αξία «λόγω υγειονομικών πρωτοκόλλων» που απλά δεν θα υπήρχε νόημα να επιλεγεί για αγορά σε σχέση με τα εγχώρια ακόμα κι αν αυτά δεν είχαν ελληνικό σημαϊκό στο σελοφάν και την έγκριση της *Καθημερινής* από δεκαετίες. Παράλληλα, η κατανάλωση δεν θα μπορούσε να μην περιοριστεί δραματικά αφού... όλα ήταν κλειστά και δεν υπήρχε και τίποτα να καταναλώσεις εκτός από τα προϊόντα με τα ελληνικά σημαϊκά στο σούπερμαρκετ. Ακόμα, ο αναγκαστικός δανεισμός στις τράπεζες δεν θα μπορούσε να μην επιταχυνθεί ραγδαία αφού, τα είπαμε ήδη, απλά δεν υπήρχε τίποτα να κάνεις τα λεφτά σου πέρα από το να τα κοιτάς στο ebanking κι αυτό αν ήσουν από τους τυχερούς που δεν απολύθηκαν «λόγω ιού». Τελικά, η ανάληψη κάθε πτυχής της οικονομικής ζωής από το κράτος δεν θα μπορούσε να βρει καλύτερη εφαρμογή. Τα μαγαζιά που πουλούσαν τα προϊόντα των ανταγωνιστών έκλεισαν με κρατική προσαγή, οι εργάτες πήγαν σπίτι τους και τα αφεντικά απαλλάχθηκαν από κάθε υποχρέωση απέναντί τους με νόμο, οι μισθοί έγιναν κρατικά επιδόματα που έφταναν για να κινείται το χρήμα τόσο ακριβώς όσο επιθυμούσε το κράτος και τα ελληνικά αφεντικά που ταίριαζαν στα οικονομικά σχέδια για το μέλλον στηρίχθηκαν με χίλιους τρόπους.

Οι κρίσεις στην αλυσίδα οικοδόμησης της πολεμικής οικονομίας την τελευταία δεκαετία είναι αμέτρητοι. Καμιά φορά περνούσαν απαρατήρητοι.

Άλλες φορές σίγουρα δεν πέρασαν καθόλου απαρατήρητοι.

Οπότε, ναι, πάει περισσότερο από δεκαετία που με ένα σωρό αλλαγές, άλλοτε πιο μικρές και ανεπαίσθητες και άλλοτε πιο τρανταχτές, η δημιουργία μιας πολεμικής οικονομίας, ακριβώς όπως περιγραφόταν το 1937, έχει μπει μπροστά για τα καλά. Το εμπορικό ισοζύγιο υποστηρίζεται με το ζόρι, η κατανάλωση περιορίζεται και τα λεφτά συγκεντρώνονται στις τράπεζες, το κράτος αναλαμβάνει το γενικό πρόσταγμα υποτιμώντας την εργατική τάξη και επιδοτώντας τα αφεντικά.²⁶

Στα χρόνια του «ιού» που ακολούθησαν, η οικοδόμηση της πολεμικής οικονομίας παροξύνθηκε. Σκεφτείτε το: το εμπορικό ισοζύγιο δεν θα μπορούσε παρά να επωφεληθεί απ' τα «μέτρα λόγω covid» αφού αυτά εξασφάλιζαν ότι κάθε εισαγόμενο προϊόν θα φορτωνόταν με τέτοιες καθυστερήσεις λόγω κλειστών συ-

Δεν ήταν μια διαδικασία που ξεκίνησε την στιγμή που μας είπαν ότι παίχτηκε μαλακία με μια νυχτερίδα στην άλλη άκρη του κόσμου. Ήταν το χτίσιμο της πολεμικής οικονομίας, που, όπως είδαμε, λάμβανε ήδη χώρα για χρόνια με σχέδιο και κλιμακώθη με όχημα την φιλολογία περί πανδημίας. Η κλιμακώση έλαβε χώρα στο ελληνικό κράτος με μυριάδες τρόπους, ενώ με άλλους τόσους λάμβανε παράλληλα χώρα στο εσωτερικό όλων των υπόλοιπων εθνών-κρατών που συμμετείχαν στον παγκόσμιο διακρατικό ανταγωνισμό. Και προσέξτε: δεν είναι μια διαδικασία που οφείλεται στον «ανάλητο Μητσοτάκη». Όχι, είναι μια διαδικασία που χάρει καθολικής υποστήριξης από όλο το πολιτικό φάσμα, αφού όπως μας ενημέρωσε και ο κος Τσίπρας από το βήμα της βουλής, «ο τόπος χρειάζεται κυβέρνηση που να μπορεί να αποδεχθεί ότι σε αυτή την περίοδο της πολεμικής οικονομίας τον λόγο έχει το Δημόσιο, τον λόγο έχει η κρατική παρέμβαση, το κράτος».²⁷ Την στιγμή που μιλάμε, η διαδικασία αυτή κλιμακώνεται ακόμη περισσότερο.

Ήδη τα κράτη μάς δηλώνουν ότι στο μέλλον ενδέχεται να επιλέξουν αν θα τροφοδοτούν με ρεύμα εμάς ή τις βιομηχανίες τους και είμαστε σίγουροι ότι παρά τις διακηρύξεις περί του αντιθέτου η απόφαση έχει ληφθεί.²⁸ Ήδη μας καλούν να θυμηθούμε το ποδήλατο και να κρυώσουμε λίγο ακόμα, γιατί αυτό «θα ενοχλήσει τον Πούτιν»,²⁹ να ξεχάσουμε τα ερποντίσιον γιατί έτσι μόνο συμβάλλουμε στην

ειρήνη.³⁰ Ήδη μας τονίζουν ότι κάθε ηγέτης αυτήν την στιγμή πρέπει «να επιλέξει ανάμεσα στην πείνα και στον πόλεμο»³¹ και εννοούν ότι δίχως αμφιβολία τα κράτη θα ριχτούν στον πόλεμο κι αυτό για εμάς ενδέχεται να σημαίνει πείνα. Ήδη ορίζουν κατηγορηματικά τι ποσότητες επιτρέπεται να αγοράζουμε από συγκεκριμένα προϊόντα.³² Δεν πρέπει να εκπλησσομάστε. Τίποτα από όλα αυτά δεν είναι αποτέλεσμα του ιού, τίποτα δεν είναι αποτέλεσμα του «τρελού Πούτιν» και όλα τους είναι αναπόσπαστα κομμάτια της φυσιολογικής οικονομικής λειτουργίας εν καιρώ πολέμου, της πολεμικής οικονομίας που οικοδομείται κομμάτι-κομμάτι εδώ και δεκαετίες καθώς ο διακρατικός ανταγωνισμός οξύνεται.

Τι απομένει; Η επιβολή της απαραίτητης πειθαρχίας ώστε όλα τα παραπάνω να γίνουν δεκτά αδιαμαρτύρητα. Και με αυτήν θα κλείσουμε.

Επιβάλλοντας την Απαραίτητη Πειθαρχία

Συνοψίζουμε αυτά που έχουμε περιγράψει προς το παρόν: Τριάντα χρόνια τώρα, χτίζονται αφηγήσεις προκειμένου τα έθνη-κράτη να πολεμούν με τον έναν ή τον άλλον τρόπο και οι υπήκοοί τους να συμμετέχουν σε αυτόν τον πόλεμο κυρίως μέσω του να υφίστανται ολοένα και μεγαλύτερες στερήσεις στην καθημερινή τους ζωή. Παράλληλα, τα ίδια έθνη-κράτη μετατρέπουν τις οικονομίες τους σε πολεμικές οικονομίες, κατάλληλες για τους καιρούς αυτού του πολέμου.

Δεν είναι απλές διαδικασίες αυτές. Σηματοδοτούν την ραγδαία αλλαγή του τρόπου ζωής εκατομμυρίων ανθρώπων προς το χειρότερο. Για να το θέσουμε και κάπως πιο ωμά, περιλαμβάνουν το προσδευτικά όλο και πιο ανελέητο σφυροκόπημα της εργατικής τάξης από χίλιες μεριές. Οι αρμόδιοι ξέρουν καλά τι ποσότητα βίας κουβαλάνε μαζί τους οι κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές μεταβολές που επιβάλλουν ώστε τα κράτη να είναι έτοιμα να συμμετέχουν σε έναν παγκόσμιο πόλεμο. Ξέρουν επίσης καλά, ότι υπάρχουν μεγάλα κομμάτια των κοινωνιών αυτών που εξορισμού δεν είναι καθόλου διατεθειμένα να υποστούν αυτές τις μεταβολές δίχως αντιρρήσεις. Και φοβούνται οι αρμόδιοι. Φοβούνται τι διάολο μπορούν να κάνουν όλοι αυτοί κι αυτές για τους οποίους το μέλλον προμηνύεται ζοφερό. Υποβόσκει η ανησυχία αυτή στα άρθρα που υπογραμμίζουν ότι «οι δυτικές δημοκρατίες θα δοκιμαστούν πάρα πολύ έντονα την επόμενη περίοδο», καθώς «η ένταση και ο θυμός κοκλάζουν» και ότι «το παιχνίδι θα κριθεί σε μεγάλο βαθμό στο εσωτερικό της Δύσης»,³³ στις αναλύσεις που τονίζουν τον κίνδυνο να έχει πέσει πολύ «κασσόξυλο στο καμίνι του αντισυστημικού λαϊκισμού».³⁴

Φυσικά, τα αφεντικά δεν κάθονται με σταυρωμένα τα χέρια μπροστά σε αυτές τις ανησυχίες. Αντιθέτως. Όσο οι λόγοι να στερηθείς, να πεθάνεις και να σκοτώσεις δημιουργούνται, όσο οι πολεμικές κοινωνίες οικοδομούνται, τόσο τίθενται σε εφαρμογή αμέτρητοι τρόποι πειθαρχίας, με την φιλοδοξία να διασφαλιστεί ότι η πολεμική προετοιμασία θα συναντήσει μηδενική αμφισβήτηση και τελικά θα φτιαχτεί δίχως πρόβλημα η «ιδανική εικόνα του ένοπλου έθνους» που τόσο άρεσε στους χουντικούς ιστορικούς οι οποίοι αναπολούσαν τον μεσοπόλεμο. Οι τρόποι πειθαρχίας αυτοί είναι παλιοί και δοκιμασμένοι.

Πρώτα απ' όλα, είναι η δημόσια τάξη, τα ένστολα σώματα κι ο έλεγχος του δημόσιου χώρου. Θυμηθείτε τους μαραθώνιους ως ασκήσεις των μπάτσων στο να αποκλείουν τμήματα της πόλης κατά βούληση. Θυμηθείτε την «εμφανή αστυνόμευση», το κοινωνικό σχέδιο Ομάδα Δι.ΑΣ. και το πλέγμα συμμάχων που προσπαθούσε να ορθώσει γύρω της η αστυνομία. Θυμηθείτε το σχέδιο δημόσιας τάξης που άκουγε στο όνομα Χρυσή Αυγή. Θυμηθείτε τις αμέτρητες εξακριβώσεις που έχουν φάει όλα ανεξαιρέτως τα μέλη της εργατικής τάξης που υπάρχουν στον

δημόσιο χώρο κι ιδιαίτερα όσοι κι όσες δεν έχουν μπλε ταυτότητα.

Έπειτα, είναι η μετατροπή του δημόσιου λόγου σε megάφωνο της κρατικής αφήγησης κι η συστηματική λαιωδωρία της εργατικής τάξης. Θυμηθείτε τις μεγάλες στιγμές της κρίσης όπως την «προσφυγή στο ΔΝΤ» και το «δημοψήφισμα» και πώς αριστερά και δεξιά σύγκλιναν με στόχο να μας σακατέψουν το μυαλό ακόμα κι αν παρίσταναν πως διαφωνούν. Θυμηθείτε το διαρκές βρσιμο στην δεύτερη γενιά μεταναστών, πρώτα ως «συμμορίες με καλάνικοφ», μετά ως «εθνικιστές που κάνουν τον αλβανικό αετό», μονίμως ως «απολίτιστους οπισθοδρομικούς». Θυμηθείτε την μεγάλη ιστορία της επίθεσης στις οπαδικές κοινότητες και της εγκληματοποίησης τους.

Ακόμα, είναι η συστηματική επίθεση στις γυναίκες προκειμένου να αναλάβουν τον ρόλο για τον οποίο τις προορίζει το κράτος στο πλαίσιο της πολεμικής προετοιμασίας. Θυμηθείτε πότε γεννήθηκε ο κρατικός φεμινισμός και πόση προσπάθεια έχει γίνει προκειμένου ο λόγος του κράτους να είναι μοναδικός κι αδιαμφισβήτητος όσον αφορά το γυναικείο ζήτημα. Θυμηθείτε τις αμέτρητες φιγούρες που έχουν φάει δημόσιο βρσιμο με ένα κάρο αφορμές. Θυμηθείτε τις περιπτώσεις που η «φθορά του ρόλου της μητέρας» μπήκε σε δημόσια συζήτηση και προτάθηκαν τρόποι να επιστρέψει στην παραδοσιακή του μορφή.³⁵

Τέλος, είναι τα τεχνολογικά μέσα επιβολής πειθαρχίας και ο λόγος των ειδικών ως αδιαμφισβήτητη προσταγή. Θυμηθείτε τις αμέτρητες «έκτακτες ανάγκες», από τις πλημμύρες ως τους σεισμούς, και τα μισοστρατιωτικά-μισοαστυνομικά σχέδια αντιμετώπισής τους που πρότειναν οι επιστήμονες. Θυμηθείτε την συσκότιση που επέβαλλαν κι επιβάλλουν ακόμα οι ειδικοί οικονομολόγοι γύρω από το τι σημαίνει κρίση. Θυμηθείτε τους γεωλόγους και τις μελέτες που πάντα πήγαιναν χέρι-χέρι με τα γεωπολιτικά σχέδια του ελληνικού κράτους. Θυμηθείτε επίσης πόσο λάτρευαν οι κρατικοί αρμόδιοι από καιρό την ικανότητα να μεταδίδονται εντολές στους πολίτες μέσω κινητού τηλεφώνου και πώς η παραγωγή συλλογικής γνώμης όλο και περισσότερο μετατρέποταν σε διαδικτυακό θόρυβο.

Δουλεύουν πράγματι επί δεκαετίες όλοι αυτοί οι τρόποι πειθαρχίας. Και με το πέρασμα του χρόνου, καθώς η πολεμική προετοιμασία οξύνεται, γίνονται ολοένα και ωμότεροι. Τα χρόνια της «πανδημίας» πήραμε απλά μια γεύση απ' το πόσο βίαια μπορούν να γίνουν αυτά τα εργαλεία. Η καραντίνα ήταν, μεταξύ άλλων, και μια προσπάθεια καθολικού κρατικού ελέγχου επί του δημόσιου χώρου, ένα τεράστιο πείραμα μηδενικής ανοχής με την κυριολεκτική έννοια, αφού η αστυνομία δεν είχε πια το έργο να μας επιτρέπει και να μας παρενοχλεί αλλά να προσπαθεί να απαγορεύσει τελείως την ύπαρξή μας εκεί έξω. Η μετατροπή του δημόσιου λόγου σε κρατικό megάφωνο επίσης έπαιξε πρωταγωνιστικό ρόλο. Ολόκληρο το πολιτικό φάσμα, απ' την άκρα αριστερά ως την άκρα δεξιά, χρησιμοποιούσε τις ίδιες ακριβώς λέξεις προκειμένου να μας μεταδώσει το ίδιο μήνυμα: ότι δεν έπρεπε να κάνουμε τίποτα άλλο παρά να το βουλώνουμε, να καθόμαστε σπίτι και να κόψουμε κάθε δυνατότητα επικοινωνίας και σκέψης πέρα απ' όσες μεσολαβούνται από καλώδια. Το ίδιο σύσσωμα το πολιτικό φάσμα υποστήριξε ότι όποιος δεν βαρούσε προσοχή σε αυτές τις εντολές ήταν «αντικοινωνικός» μια λέξη που ήρθε να συμπεκνώσει δέκα χρόνια λαιωδωρίας της εργατικής τάξης. Όσο για την συστηματική επίθεση στις γυναίκες; Αυτή κι αν εντάθηκε καθώς όλα τα «υγειονομικά μέτρα» συνέτειναν στο να γυρίσουν οι γυναίκες στο σπίτι και να αναγκαστούν να κρατήσουν την μοριακή παραγωγική μονάδα που ονομάζεται οικογένεια λειτουργική. Χώρια που, προκειμένου να λειτουργήσει αυτή η διαδικασία ομαλά, διοργανώθηκε μια μηνιακή εκστρατεία εκφοβισμού των γυναικών και μια επέλαση μπάτσικων μηχανισμών στα σπίτια της εργατικής τάξης με πρόσχημα την «πάταξη της ενδοοικογενειακής βίας» λες και δεν ήταν σχεδιασμένο να υπάρξει τόση ενδο-

οικογενειακή βία όση ήταν απαραίτητη προκειμένου να αναγκαστούν με το ζόρι οι γυναίκες να εκπληρώσουν τον νέο τους ρόλο. Όσον αφορά τους ειδικούς, αυτοί αναδείχθηκαν στην αιχμή του δόρατος για το κράτος που χρησιμοποιούσε τον λόγο τους προκειμένου να παρουσιάσει τις πολιτικές του αποφάσεις για την διαχείρισή μας ως «αποτελέσματα μελετών», ως φυσικές κι επιστημονικά επιβεβλημένες. Και τέλος, από τεχνολογικά μέσα τα τελευταία δύο χρόνια, άλλο τίποτα. Το διανοητικό σακάτεμα καμουφλαρισμένο σε ατομικές απόψεις που προβάλλονται μέσω social media, οι εφαρμογές ελέγχου των κατηγοριών στις οποίες ανήκει ο καθένας ανάλογα με το αν έχει εμβολιαστεί ή αν έχει κάνει τεστ, η μετάδοση κρατικών εντολών μέσω ταυτόχρονων πανικόβλητων μηνυμάτων σε ολόκληρη την ελληνική κοινωνία είναι μονάχα μερικά απ' αυτά που είχε να προσφέρει η τεχνολογική πρόοδος στον φασισμό των ημερών μας που μεταμφιέστηκε σε «μάχη με τον άορατο εχθρό».

Από τις ασκήσεις δημόσιας τάξης σε μορφή «μαραθωνίου» μέχρι την καθολική απαγόρευση κυκλοφορίας «λόγω ιού» η απόσταση ήταν μικρή και διανύθηκε όταν το απαίτησε ο παγκόσμιος διακρατικός ανταγωνισμός.

Έτσι κύλησαν τα δύο περασμένα χρόνια. Λόγοι για να υποφέρουμε παράχθηκαν αδιάκοπα, πολεμικοί οικονομικοί μετασχηματισμοί έκαναν την καθημερινότητα μας δυσβάσταχτη, τόνοι πειθαρχίας κατέκλησαν τις ζωές μας. Γιατί έτσι κύλησαν και τα τελευταία τριάντα χρόνια. Αυτό προσπαθήσαμε να δείξουμε μέσα απ' αυτήν την αναδρομή. Ότι ένας καινούριος παγκόσμιος πόλεμος έχει ξεκινήσει. Ότι όλα τα έθνη-κράτη δίχως εξαίρεση προετοιμάζονται για την συμμετοχή τους σε αυτόν. Ότι η προετοιμασία αυτή θα γίνεται ολοένα και πιο βίαιη καθώς ο διακρατικός ανταγωνισμός φουντώνει. Κι ότι τελικά εμείς πρέπει να σταματήσουμε να πέφτουμε διαρκώς από τα σύννεφα. Πρέπει να κοιτάξουμε κατάματα τις τελευταίες τρεις δεκαετίες ως αυτό που ήταν: προετοιμασία για πόλεμο. Και να αναρωτηθούμε τι μπορούμε να κάνουμε. Με αυτό το «εμείς» θα τελειώσουμε. Και με τις απαιτήσεις που μπορούν να δοθούν σ' αυτά τα τρομερά ερωτήματα.

1. Κώστας Καλλίπης, «Παραπαίοντας προς την Ύφεση», *Καθημερινή*, 01/05/2022.
2. Απόσπασμα από την ομιλία του προέδρου Τζωρτζ Μπους σχετικά με την έναρξη του Πρώτου Πόλεμου του Κόλπου. Βρήκαμε ολόκληρο τον λόγο στο historyplace.com > speeches > President George W. Bush Announcing War Against Iraq.
3. Αυτό το απόσπασμα είναι επίσης από ομιλία του Τζ. Μπους που αναφέρεται στην εισβολή στην Σομαλία και μπορείτε να την βρείτε ολόκληρη στο youtube, πληκτρολογώντας President George H.W. Bush – Address on Somalia.
4. "Transcript: Clinton addresses nation on Yugoslavia strike", CNN, 24/05/1999.
5. Ενδεικτικό είναι και το παράδειγμα της Γαλλίας που αξιοποίησε τους «Γιατρούς Χωρίς Σύνορα» στο πλαίσιο της ίδιας ακριβώς αφήγησης με τους ίδιους ακριβώς σκοπούς αλλά επειδή εδώ δεν μας φτάνει ο χώρος βλ. «Ο Ανθρωπισμός στα Υπουργεία Εξωτερικών: Έργα και ημέρες των ΜΚΟ σε εμπόλεμες ζώνες», *Antifa #56*, 06/2017.
6. Terence Hunt, "Bush Offers Greece Military Hardware in Thanks for Gulf War Support", AP News, 19/07/1991. Όπως φυσικά θα κατάλαβαν πανεύκολα οι ήδη ψιλιασμένοι, ο τότε πρωθυπουργός της χώρας στην αμέσως επόμενη φράση μάς λέει να μην ξεχνάμε την τουρκική κατοχή στην Κύπρο, αποκαλύπτοντας ότι ο ανθρωπισμός δεν ήταν παρά φούμαρα που χρησιμοποιούσε το κάθε κράτος προκειμένου να προωθήσει τις δικές του γεωπολιτικές φιλοδοξίες.
7. Ένα γλαφυρό παράδειγμα της ταυτόχρονης ανάδυσης των εθνών-κρατών στο προσκήνιο και των αριστερών αντιλήψεων περί «τέλους του έθνους-κράτους» και αντιπαγκοσμιοποίησης θα βρείτε στο Σιάτλ 1999, *Antifa #55*, 03/2017.
8. George W. Bush, "Address to a Joint Session of Congress and the American People", 20/09/2001. Το βρήκαμε στο georgewbush-whitehouse.archives.gov.
9. Για τον τρόπο με τον οποίο κατασκευάστηκε και χρησιμοποιήθηκε αυτό το ενδεχόμενο έχουμε μιλήσει με διάφορες αφορμές. Για μια σχετικά πρόσφατη προσέγγιση βλ. «Τι Απέγιναν οι Ισλαμιστές Τρομοκράτες», *Antifa #79*, 03/2022.
10. Avram Bornstein, "Antiterrorist Policing in New York City after 9/11: Comparing Perspectives on a Complex Process", *Human Organization*, Vol. 64, No. 1, Άνοιξη 2005.
11. Για μια πιο μακροσκελή ανάλυση της εθνικής αντιμετώπισης της παγκόσμιας καπιταλιστικής κρίσης δείτε το Έθνη κράτη, Καπιταλιστική κρίση, Δημοψηφίσματα και Κάτι ΑΤΜ που Περίσσεψαν από τον Δεκέμβριο, *Antifa #47*, 07/2015.
12. Η διαδικασία αυτή περιγράφεται εκτενώς στο Αυτονομη Αντίφα, *Η Στρατηγική της Ανατολικής Μεσογείου...ή Αλλιώη Συμμετοχή του Ελληνικού Κράτους στον Παγκόσμιο Πόλεμο*, 05/2015, και συγκεκριμένα στο Κεφάλαιο 4, «Η Στρατηγική της Ανατολικής Μεσογείου».
13. Έτσι ονομάστηκε η «προσπάθεια για την προστασία της ανθρώπινης ζωής» από όλα τα δυτικά κράτη, φυσικά και από το ελληνικό, δια στόματος του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη. Ενδεικτικά βλ. «Μητσοτάκης: Είμαστε σε πόλεμο, ο εχθρός δεν είναι ανίκητος», *Καθημερινή*, 17/03/2020.
14. Για αυτό τον διαχωρισμό βλ. Τόμας Φρίντμαν, «Είναι ο πόλεμος στην Ουκρανία ο πρώτος πραγματικά παγκόσμιος πόλεμος», *Καθημερινή* (μτφ. από New York Times), 04/04/2022.
15. Οι θυσίες προανήγγελλονται συστηματικά από δεκάδες άρθρα. Ενδεικτικά μπορεί κανείς να ρίξει μια ματιά σε τούτο εδώ, που έχει και εύγλωπτο τίτλο: Τσώλης Ζώνης, «Air condition ή ειρήνη», *Το Βήμα*, 12/04/2022.
16. «Προς κοινή διαφημιστική καμπάνια για τα ελληνικά προϊόντα», *Πρώτο θέμα*, 08/06/2010.
17. Λίνα Γιάνναρου, «Εκστρατεία στην Κρήτη για το ξεχασμένο, θαυματουργό χαρούπι», *Καθημερινή*, 13/06/2018.
18. Άγγελος Ρέντουλας, «Γιατί κανείς δεν μαγειρεύει με νεράντζια», *Καθημερινή*, 08/04/2022.
19. Αλεξάνδρα Μπασσανέλου, «5 ελληνικά spirits έτοιμα για διεθνή καριέρα», *Athens Voice*, 28/08/2021.
20. «Στην τελική ευθεία για απαγόρευση του καπνίσματος», *Ναυτεμπορική*, 01/06/2009.
21. Ιωάννα Φωτιάδη, ««Τολμήστε» με ποδήλατο», *Καθημερινή*, 07/08/2011.
22. Κυριάκος Μητσοτάκης, «Πλαστικό χρήμα ή μετρητά», *Καθημερινή*, 02/08/2015.
23. «Αφορολόγητο: Διατηρείται η υποχρέωση για ηλεκτρονικές αγορές με το 30% του εισοδήματος», *Έθνος*, 29/07/2020.
24. «Μόνο μέσω τραπεζών η πληρωμή μισθών στον ιδιωτικό τομέα», *Καθημερινή*, 20/05/2017.
25. Αλέκος Λιδωρίκης, «3,4 εκατ. χρήστες του mobile banking στην Ελλάδα», *Καθημερινή*, 21/02/2021.
26. Για περισσότερα σχετικά με αυτήν την διαδικασία βλ. «Οικονομία, Πειθαρχία και Εθνικοσοσιαλισμός, Αναγκαίες Επιδιορθώσεις στην Έως Τώρα Περιγραφή του Ιού», *Antifa #76*, 07/2021. 27. Ομιλία του Προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ-Προοδευτική Συμμαχία, Αλέξη Τσίπρα, στη Βουλή, 23/03/2022.
28. «Γερμανικές οδηγίες για εξοικονόμηση ρεύματος – Εξυπνες λύσεις», *Καθημερινή*, 18/04/2022.
29. «Γερμανικές οδηγίες...», ό.π.
30. «Air condition ή ειρήνη», ό.π.
31. Αλέξης Παπαχελάς, «Ακρίβεια, ο Ελέφαντας στο Δωμάτιο», *Καθημερινή*, 20/03/2022.
32. Δημήτρα Μανιφάβα, «Σούπερ μάρκετ: Βάζουν πλαφόν στις πωλήσεις αλεύρων και ηλιελαίων», *Καθημερινή*, 23/03/2022.
33. Αλέξης Παπαχελάς, «Το Κρίσιμο Τεστ Αντοχής της Δύσης», *Καθημερινή*, 03/04/2022.
34. «Ακρίβεια, ο Ελέφαντας στο Δωμάτιο», ό.π.
35. Για κάθε ένα από τα εν λόγω ζητήματα μπορεί κανείς να ανατρέξει στα κείμενα της γυναίκειας ομάδας Μιγάδα. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα «Αν είναι να μας σώσει το κράτος σωθήκαμε: η ενασκόληση του κράτους με την έμφυλη βία σε καιρούς κρίσης», *Μιγάδα #28*, Χειμώνας-Άνοιξη 2022 και «Από την έμφυλη βία θα μας σώσει η αστυνομία»: κρατικός φεμινισμός, ενδοοικογενειακή βία και αστυνομική διαχείριση της εργατικής τάξης», *Μιγάδα #26*, Φθινόπωρο-Χειμώνας 2020.